

УДК 378.11

ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Д. В. Устїнович, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

У статті досліджено питання фінансування соціалізації освіти в Україні. Встановлено, що соціалізація – це процес накопичення особистістю соціального досвіду та відтворення його у власній життєдіяльності. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення в галузі освіти. Надано характеристику основних складових процесу соціалізації. Систематизовано інститути соціалізації особистості. Проаналізовано динаміку видатків на освіту в Україні за 2007-2017 рр. Визначено частку видатків на освіту в загальних видатках державного бюджету України. Проаналізовано розміри видатків на освіту в зарубіжних країнах. Наведено перелік основних джерел фінансування соціалізації освіти в Україні. Проведено SWOT-аналіз фінансування соціалізації освіти в Україні.

Ключові слова: соціалізація, нормативно-правове забезпечення, освіта, державний бюджет, видатки, джерела фінансування соціалізації освіти, соціальна відповідальність, SWOT-аналіз.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогоднішній день, демократичні перетворення в Україні призвели до значних змін у галузі освіти, визначенні її мети, завдань та методів діяльності. Завданням вищих навчальних закладів є виховання особистості з високими моральними якостями, значним рівнем громадянської свідомості, патріотизму, поваги до прав і свобод всього суспільства, тощо. В свою чергу, підготовка висококваліфікованих фахівців здійснюється у вищих навчальних закладах відповідно до вимог держави, суспільства, підприємств, установ, організацій та індивідуальних потреб й інтересів тих, хто прагне отримати вищу освіту. Тому, фінансування соціалізації освіти на сьогоднішній день набуває все більшої актуальності. Адже саме через процес соціалізації можливо виховати особистість з високими моральними устоями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання в частині соціалізації освіти хвилювали багатьох науковців. Серед них вагомий внесок у дослідження теми зробили: А. А. Кравченко, Г. Полякова, Т. Лукіна, О. Ляшенко та інші. Проте, з кожним днем зазначена тема набуває все більшої актуальності та потребує подальших досліджень як з теоретичної так і з практичної точок зору.

Метою статті є дослідження процесу фінансування соціалізації освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. З кожним днем, питання освіти стає більш актуальним та займає важливе місце в житті кожної людини. Вона чинить вагомий вплив на кожного індивіда та на соціально-економічний розвиток суспільства в цілому. Визначення ролі освіти в житті суспільства та напрямів підвищення її ефективності було і залишається проблемою, яка потребує вирішення вже не одне тисячоліття. На сьогоднішній день, все більшої актуальності набуває соціалізація освіти, яка проявляється через засвоєння людиною особистісних цінностей, соціальних норм та моделей поведінки.

Провівши дослідження, нами було встановлено, що законодавчо-нормативна база в галузі освіти є широкою та досить розгалуженою. На сьогоднішній день в Україні існує низка законодавчо-нормативних актів, які постійно змінюються. Основні з них, нами було зазначено на рис. 1.

Згідно Закону України “Про освіту” від 23.05.1991 р. (зі змінами та доповненнями), метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

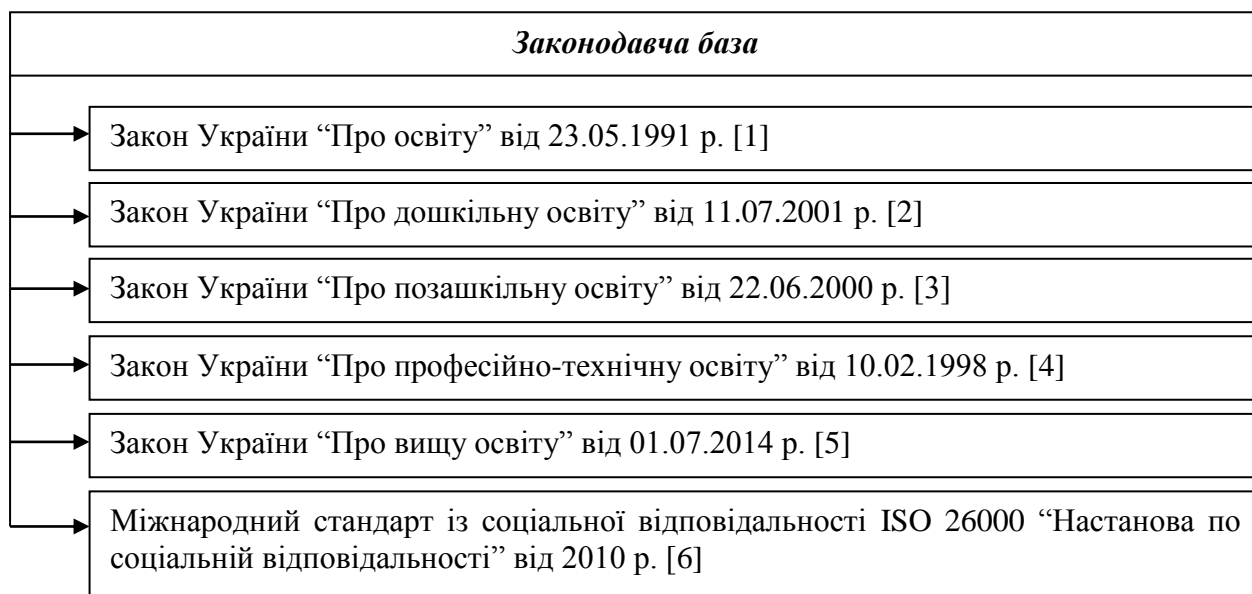

Рисунок 1 – Законодавчо-нормативні акти в галузі освіти

Джерело: систематизовано автором

Вирішити завдання, котрі було зазначено у Законі України “Про освіту” можливо через процес соціалізації. В результаті чого, людина зможе засвоїти певні особисті цінності, соціальні норми та моделі поведінки. Таким чином, можна відмітити, що соціалізація – це процес накопичення особистістю соціального досвіду та відтворення його у власній життєдіяльності.

В результаті дослідження, нами було встановлено, що процесу соціалізації характерні дві ознаки, зокрема періодичність та динамічність протікання. На рис. 2, було визначено основні складові процесу соціалізації та надано їх характеристику.

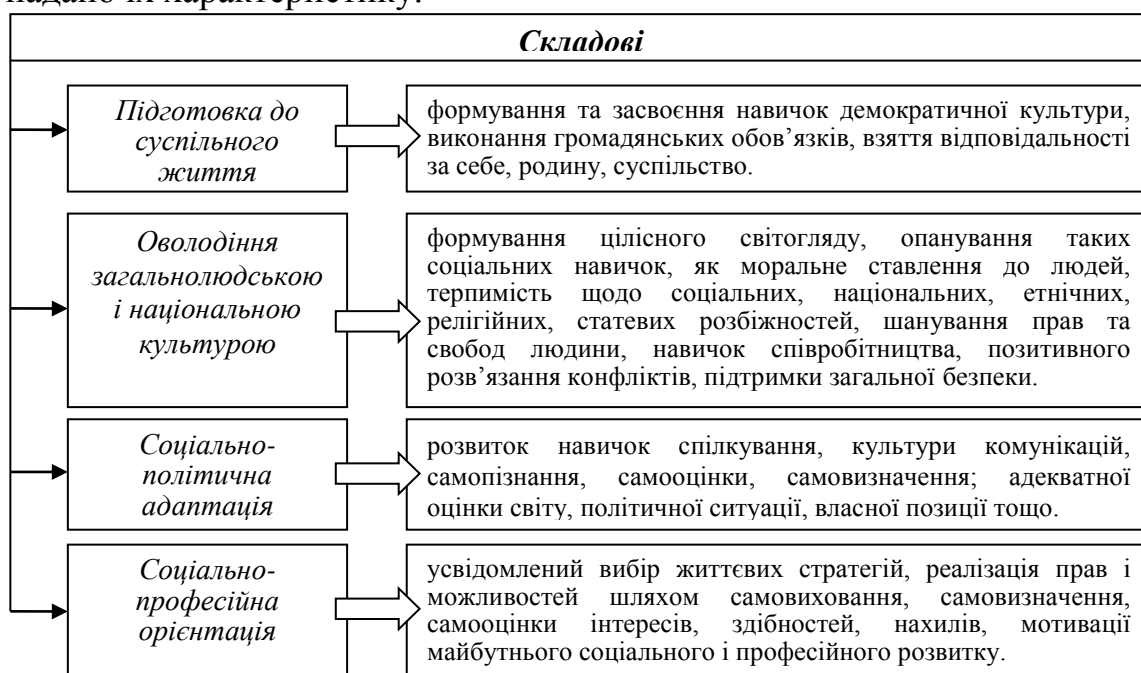

Рисунок 2 – Характеристика основних складових процесу соціалізації

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [7, с. 2]

Всі інститути соціалізації особистості в комплексі впливають на побудову соціальної сторони світу в людській свідомості (рис. 3).

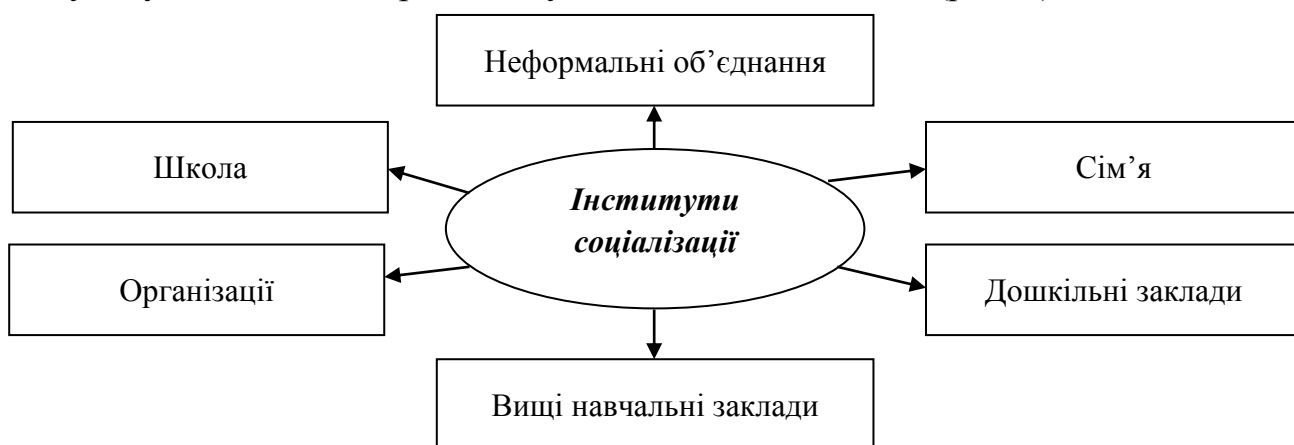

Рисунок 3 – Інститути соціалізації особистості
Джерело: побудовано автором

Провівши аналіз динаміки видатків на освіту в Україні (рис. 4), нами було встановлено, що починаючи з 2014 р. їх розмір поступово збільшувався. Найбільшу питому вагу в структурі загальних видатків займали видатки місцевих бюджетів, які станом на 01.01.2017 р. становили 131026 млн грн.

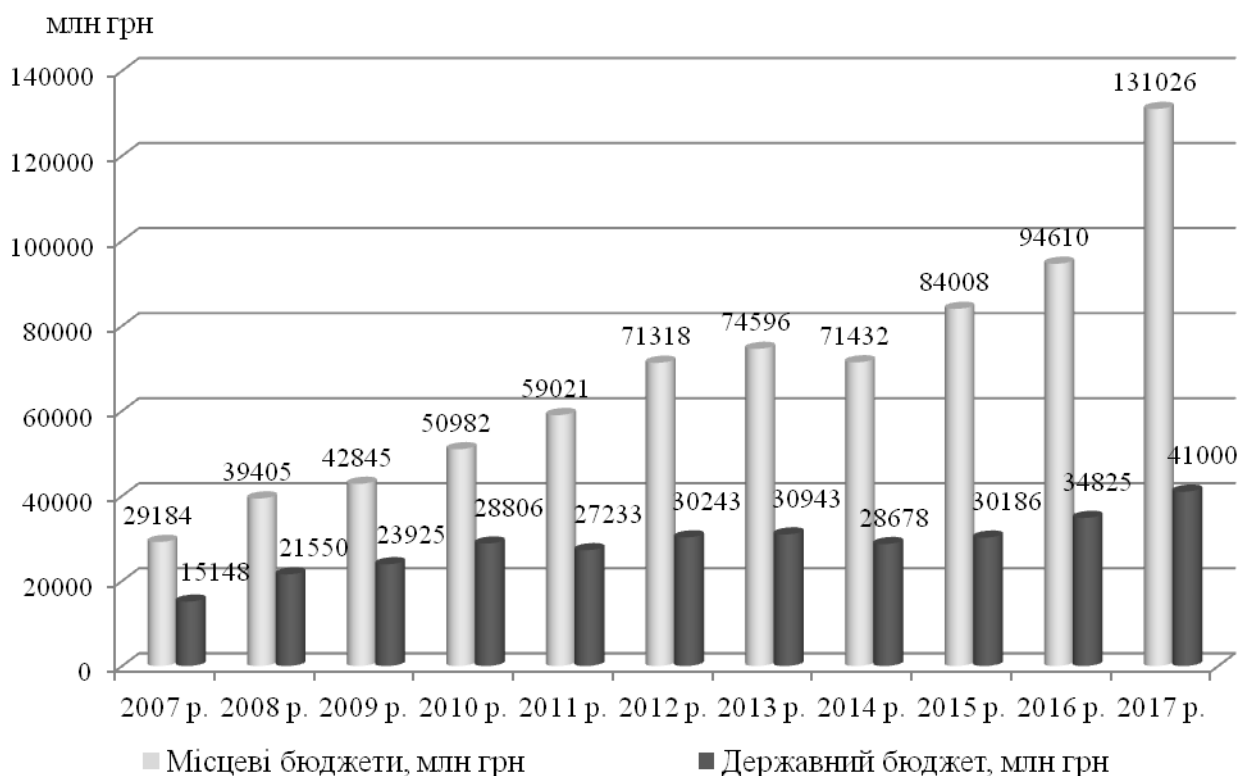

Рисунок 4 – Динаміка видатків на освіту в Україні, 2007-2017 рр.,
млн грн

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [8]

Під час дослідження, нами було встановлено, що видатки на освіту в загальних видатках державного бюджету України у 2017 р. становили 3,7% (рис. 5). Порівняно з 2007 р. зазначений показник зменшився на 1,3 в.п.

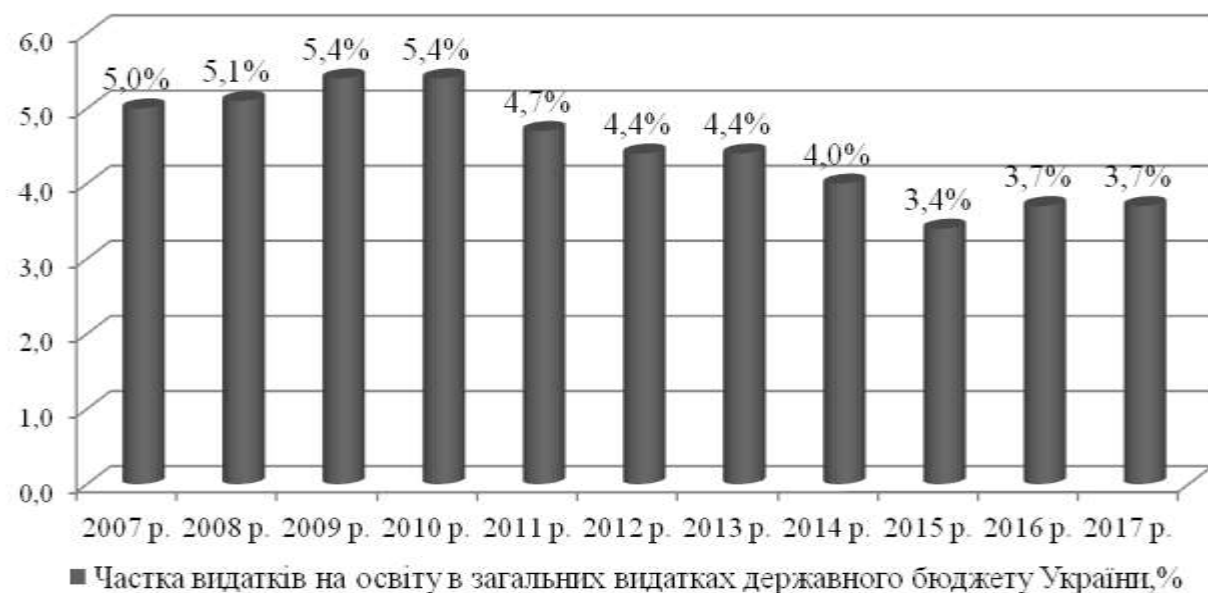

Рисунок 5 – Частка видатків на освіту в загальних видатках державного бюджету України, 2007-2017 рр., %

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [8]

Для поглиблення дослідження, нами було проаналізовано розміри видатків на освіту в зарубіжних країнах (рис. 6). В результаті чого було встановлено, що найбільше коштів в освіту виділяється в Молдові, що у 2016 р. становило 9,1%, а найменше в Індії (3,1%).

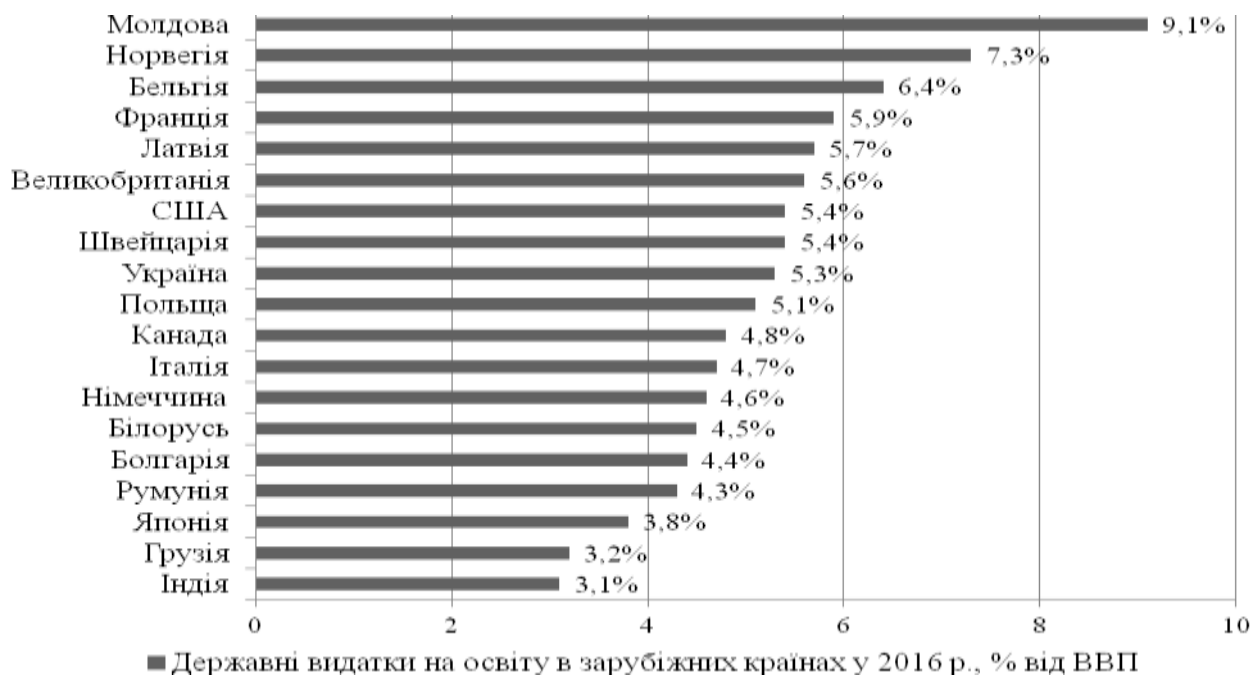

Рисунок 6 – Державні видатки на освіту в зарубіжних країнах у 2016 р., % від ВВП

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [9]

Під час дослідження, нами було визначено основні джерела фінансування соціалізації освіти в Україні. Серед них:

- кошти державного та місцевих бюджетів;
- кошти юридичних і фізичних осіб, громадських організацій та фондів, у тому числі благодійні внески і пожертвування;
- кошти від надання навчальними закладами додаткових освітніх та інших послуг;
- гранти;
- кредити на розвиток навчальних закладів усіх рівнів та здобуття освіти;
- кошти від здійснення навчальними закладами економічної діяльності, регламентованої державою.

Основною метою сучасної освіти як основи динамічного економічного зростання та соціального розвитку суспільства, фактора благополуччя громадян і безпеки країни є не лише забезпечення учнів та здобувачів вищої освіти глибокими професійними знаннями, а й виховання в них почуття соціальної відповідальності за результати своєї діяльності. На рис. 7, наведена модель, що відображає результативність реалізації навчальними закладами принципів соціальної відповідальності та ілюструє цінність соціальної освіти для окремого індивідуума зокрема і для суспільства в цілому [10, с. 164].

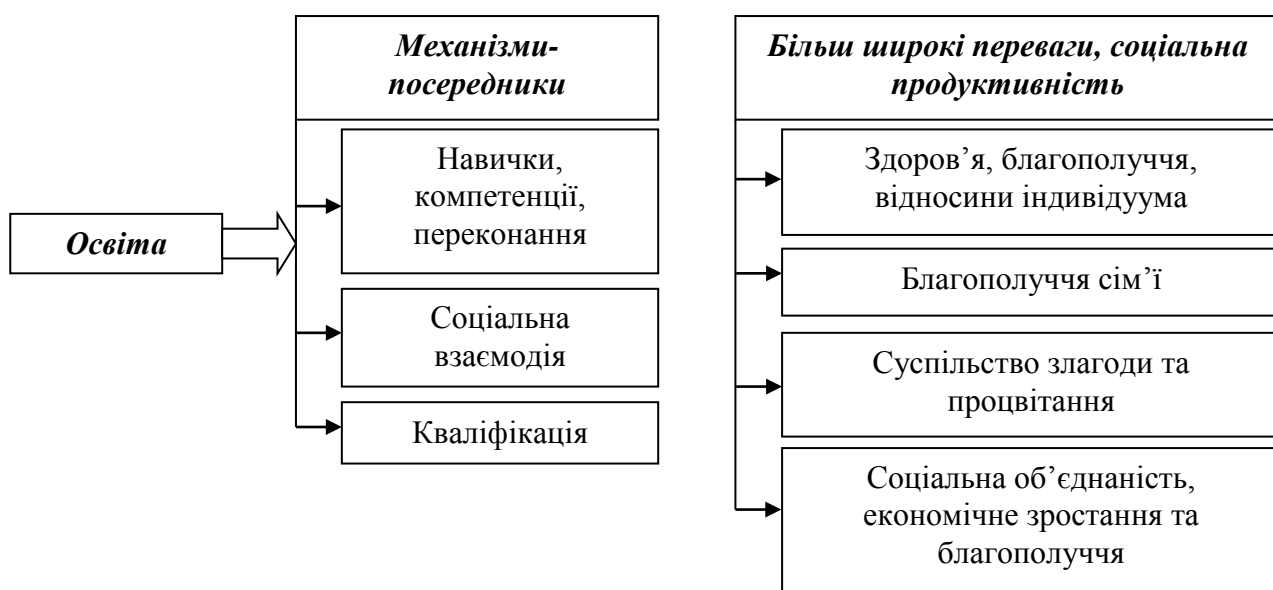

Рисунок 7 – Результат фінансування соціалізації освіти
Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [10, с. 165]

Під час дослідження, нами було проведено SWOT-аналіз (табл. 1), в результаті чого, визначено сильні, слабкі сторони, можливості та загрози фінансування соціалізації освіти.

Матриця SWOT-аналізу фінансування соціалізації освіти в Україні

S-сильні сторони	W – слабкі сторони
1. Підвищення іміджу закладів освіти 2. Виховання соціально-відповідальної особистості 3. Усвідомлення місця в соціумі та відповідальність за результати своєї діяльності 4. Підвищення культури населення 5. Підвищення якості викладання в закладах освіти	1. Недосконалість законодавчо-нормативного забезпечення 2. Недостатнє фінансування соціалізації освіти 3. Низький рівень державної підтримки
O – можливості	T – загрози
1. Забезпечення соціально-відповідального ставлення нащадків 2. Покращення інвестиційної привабливості регіонів 3. Розробка інноваційних проектів 4. Мотивація для отримання освіти 5. Доступність освіти для всіх верств населення та різних вікових груп	1. Скорочення державних видатків 2. Постійне зменшення ролі сім'ї у вихованні дитини 3. Пріоритетність отримання освіти за кордоном

Джерело: розробка автора

Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна зазначити, що соціалізація освіти полягає в: розвитку соціальної держави і соціально відповідального бізнесу за допомогою виконання виховальної та наукової функцій та сприянні формуванню у здобувачів вищої освіти розуміння соціальної відповідальності як базової особистісної цінності в суспільстві.

Висновки. Отже, провівши аналіз фінансування соціалізації освіти в Україні, можемо зробити наступні висновки: соціалізація – це процес накопичення особистістю соціального досвіду та відтворення його у власній життєдіяльності; видатки державного та місцевих бюджетів на розвиток освіти з 2014 р. мали тенденцію до зростання; проведений SWOT-аналіз виявив сильні та слабкі сторони, можливості і загрози фінансування соціалізації освіти.

Список використаних джерел

1. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 23.05.1991 р № 2145-VIII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Про дошкільну освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
3. Про позашкільну освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 22.06.2000 р. № 1841-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.
4. Про професійно-технічну освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 10.02.1998 р № 103/98-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>.
5. Про вищу освіту [Електронний ресурс].: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

6. Настанова по соціальній відповідальності : Міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000 від 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Дата останнього доступу: 04.12.2017 р.

7. Освітні стратегії соціалізації особистості громадського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita-verh.dp.ua/files/2015/metod_visnyk.pdf.

8. Ціна держави : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/expenditure/>.

9. Рейтинг країн світу за рівнем видатків на освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/ratings/expenditure-on-education/info>.

10. Кравченко А. А. “Дискурсивна етика” як принцип організації відповідального вчителюства / А. А. Кравченко // Філософські обрії. – 2013. – № 29. – С. 162-169.

D. Ustinovich. Funding the socialization of education in Ukraine.

The article examines the funding issues of socialization of education in Ukraine. It is established that socialization is a process of accumulation of personality social experience and play it in their own life. Analyzed regulatory support in the field of education. The characteristic main components of the process of socialization. Systematic institutions of socialization. The dynamics of expenditures on education in Ukraine for 2007-2017. Define the share of education expenditure in total expenditure of the state budget of Ukraine. Analyzes the size of spending on education in foreign countries. A list of the basic sources of financing of the socialization of education in Ukraine.. Conducted a SWOT-analysis of the financing of the socialization of education in Ukraine.

Key words: socialization, legal services, education, state budget, expenditure, sources of funding the socialization of education, social responsibility, SWOT-analysis.

Науковий керівник – асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Боднар О. А.

Миколаївський національний аграрний університет